

Ctěnímu pánu ing. J. Walbri

v opravě své křete a slavnosti

Praha 18. února 1889.

Dr. B. Rayman

Isodulcit.

Přednesl docent Dr. Bohuslav Rayman dne 11. března 1887.

(Fischermann'schem)

Cteněnému pánu ing. F. Walobovi

v opravě své říční a odstavě

Praha 18. února 1889.

J. B. Rajman

Glykosidy jsou sloučeniny jistých cukrů neb fenolů vícesytných aromatických s látkami aromatickými více méně složitými. Látky cukrové jsou buď glykosa správně zjištěná, aneb cukry tak glykose podobné, že posud je za ni považujeme, jindy bývá to cukr, jež posud počítají v řadu manitovou — $C_6H_{14}O_6$ — kladou podle dulcitu, a nazývají isodulcitem.

Z *kvercitrinu* získal jej nejprve *Rigaud* ¹⁾ jakožto syrup i řadil jej ku glykosám, *Hlasivetz* a *Pfaundler* upravili jej ve formu krystalovou a rozlíšili od ostatních cukrů pod jménem jeho dnešním. Z téhož pramene, však ze zbytků a usazenin odvarů *kvercitrinových* získal jej poprvé u větším množství *K. Kruis*, jehož způsob připravování jest nejvydatnější.

Z rostlin druhů rozličných *rhamnus* dobyt cukr podobný *Galletly*²⁾, *Schützenberger* a *Bartèche*, a pak *Stein*, kteří jej líčí jako syrup krystalisace neschopný. Odtud lépe jej studovali *Liebermann* a *Hörmann*, kteří počátkem zavedli v literatuře jméno *rhamnoduleit*. Pánové ti sami dokázali však totožnost *rhamnoduleitu* s *isodulcitem* *Hlasivetz-ovým*. Ten cukr studoval blíže *Berend*.

Mimo ty prameny vydobyť jest od *Dehna* z produktů rozkladů *hesperidinu de Vrij-ova*, *Will*³⁾ vytknul jej zde podrobněji — v *naringinu* svém. — Nedávno uhadnut s velikou pravděpodobností mezi produkty rozkladu *fisetinu* od *J. Schmidta*.

Tato jeho rozšířenost, jakož i, že jediný z cukrů $C_6H_{14}O_6$ s bezpečností byl nalezen u více *glukosidech*, látek to pro rody rostlin tak významně *karakteristických*, to vše vybízelo k důkladnému

¹⁾ *Rigaud* L. Ann. 90. 283. *Hlasivetz* a *Pfaundler* L. Ann. 127. 362. *Kruis* Zprávy o zasedání král. spol. nauk r. 1878.

²⁾ *Galletly*. Edinb. new phil. J. VII. 262. cit. *Wurtz* Dictionaire II. 1351. *Schützenberger* a *Bartèche* Bull. soc. Paris. 1868. X. 179. *Stein* Zeitschrift f. Chemie (2). V. 183. 568. *Liebermann* a *Hörmann* Berl. B. XI. 952. L. Ann. 196. 323. *Berend* Berl. B. XI. 1353. L. Ann. 196. 328.

³⁾ *Will* Berl. B. XVIII. 1316. XX. 297. *J. Schmidt* Berl. B. XIX. 1734.

Vypocítej příteli!

Oznamuji totiž, že tuto sobotu ne kladu
příjeti nemohu.

Dostal jsem ženskou farmaceutu.
Oblíbila se posleji.

Vicé přátelství
Bayman

17. X. 1891.

Prof. Dr. Bohuslav Bayman
Dopomůžte p. kand. prof. Wolfa zprávu uisuzijem
F. Walseri.

Vypocetný přitel!

Oznamuji vctivě, že tuto sobotu ne kladu
prijeti nemohu.

Dostal jsem zkušky farmaceutů.

Obložím na později.

Václav přátele
Rajman

17. X. 1892.

Prof. Dr. Bohuslav Rajman

Suplemené p. kand. prof. Wolfa pami' inženýrům

F. Walrav.

Koncept dopisu Prof. F. Walda prof. Raymanov

z 24. 10. 1892.

W. zasílá Duhemovu odpověď i s kuvertem Prof. R. Pořídil si ověřený (tuším Früchtlem) opis a chce original bezevšech poznámek poslati Ostwaldovi. W. myslí, že to bude pomsta za bezpráví, které mu O. učinil. Ptá se: "či víte něco lepšího?"

Kladno, Dne 24. října 1892

Veľectěný pane professore!

Odpověď Duhem-ova, profesora z Lille,
první autority na poli termodynamiky
Došla mně s překvapující rychlostí;
zde ji máte i s kuvertem. Proti uveřejně-
ní v akademii není tedy námitka.

Naskytla se mi však jiná pochybnost;
nevěřel jsem o existenci a účelu
"Křesťanská" akademie, a s uvážením že
naši chemikové málo obírají se
tímto věcní, předeslal jsem
jádro svých úvah delší úvod,

Kladno, dne 24. října 1892

Vážený pane profesore!

Rayman
Odpověď Duhem-ova, profesora z Lille,
první autority na poli termodynamiky
Došla nme s překvapující rychlostí;
zde ji máte i convertem. Proti veřejně-
ni v akademii není tedy námitka.

Naskytla se mi však jiná pochybnost;
nevěřel jsem o existenci a účelu
„Těstníka“ akademie, a v uvážení že
naši chemikové málo obírají se
tímto věcní, předeslal jsem
jádrum svých úvah delší úvod,

Který jsem v německém textu
pravěm vynechal. Nebylo
by záhodno český text stejně při-
stříhnutí, či domníváte se že iro-
tem, zajímavější asi třetinu mé
práce, a obsahující věci vlastně staré
a odborníkům známe, směl by zůstat.
Mně se to nyní nezdá, když by ~~by~~
~~by~~ i vady počátečně vlastně spada-
jí do oboru „Věstník“

Podpisem Duhemovým mám zvláštní
inmyt, přičítal jsem si ověřený opis
a chci original bez všech poznámek
poslati Ostravskovi. K tomu eili
přiložil jsem coverl - adresu
a prosím, pakli s plámem mým

bez prodlení
souhlasíte, abyste dopis Duhemine
v obálce též laskavě dal na poštu.
Myslím že to bude pousta za bezpráví
jež mi učinil, ve formě nejúspěšti-
lejší. Či víte ještě něco lepšího?

Těším se na Vaši návštěvu, a dou-
fám že mne v brzkém příchodu
svém spravíte.

V hluboké úctě

F. Wald

Velectný páně!

Děkuji páně za Váš laskavý list a
promiňte za odpůstění, že teprve dnes odpovídám.

8193

Pan inženýr Fr. Wald
Správa chemické laboratorie hut'

na
Kladně.

8193

Jan inženýr Fr. Wald
Správa chemické laboratorie
v

v

Kladno.

Veletný přítel!

Děkuji velmi za Váš laskavý list a
prosnu za odpověď, je teprve dnes odpovídan.
Přišel jsem totiž večer z Vídně, pobyl tam
několik dní. Jeli bychom mi nyní opět před-
nášky počínají, nesmím jich být se správním,
na každý způsob Váš dříve o tom správním.
Děkuji opět i za práci, kterou s největší
úctou prosba opětuji

Na předání

Váš

upřímně sdaný
B. Rajman

V Praze dne 8. ledna 1893.

Prof. Dr. B. Rayman 28. V. 1893.

Zákon Avogadrův.

Уважаемый друг!

Ваше письмо мне приятно

Жаль, что в настоящее время, когда
нам так нужна помощь в деле, вы
не можете поехать сюда, так как
у вас нет отпуска (лето было до 18. V.), но конечно
это неприятно.

Речь же касается того, что вы
в том случае желаете поехать до
тридцати.

С уважением

Ваш друг 28. Квѣтня 1893.

Ваш друг
Л. Б. Райнов
п.т.

P.T.

pan

ing. F. Wald

Младше.
Штат'

Opis dopisu nalezeném v práci "jednotnost látky a zákony
stoechimetrické" odmítnutém Českou Akademií.

Obálka:

Slovutný Pán

pan F. W a l d , chemik

na

Kladně.

Milý pane inženýre !

Vaše práce nebyla Akademií přijata na základě vážných námitek
věcných, kteréž proti ní uvedl referent.

Jsem panem referentem zplnomocněn, kdyby jste přání vyslovil,
ukázati Vám posudek Jeho. Bude Vám to zajisté vítáno ano poučno.

Jsem nucen(?) tu nepříjemnou zprávu
Vám

přátelsky oddán

Dr. B. Rayman

V Praze dne 27. dubna

1895.

Prof. B. Rayman 24. IV. 1901.
Chystá úklad s Votočkem.

Vysoce vážený pane inženýře!

První dopis Váš jsem považoval za příležitost -
která a ihned jsem ji zadržel mezi příklady theoretické.
Mimmo to plánujete, aby, pokud možno, práce ta
měla v fyzikálních i mineralogických příkladech společně
Mimmo... 15.

24. IV. 1901

REDAKCE ČASOPISU „ŽIVA“.

Vysoce vážený pane pan

Fr. Wald

inženýr - chemik hutní a železáren

Rayman

Kladno.

24, IV 1901

REDAKCE ČASOPISU „ŽIVA“.

Vypoc sážení páni pan

Rayman

Fr. Wald

inženýr - chemik hutě a železáren

na

Kladno.

Vypoc vážený pane inženýre!

První dopis Váš jsem považoval za příkladnou a ihned jsem ji zarchivoval mezi příklady theoretické. Mnoho to slavel jsem se, aby, pokud možno, se ke tomu připojila i fyzikální a mineralogická sekce společné. Největší oficiální Váš názor předně přijímáme sdělily i abstrah jsem jej panu Doc. Volčkovu.

Poručíte se přátelské přízni Vaší ženě Váš,
pane inženýre, v přátelském
abstrahu

B. Rajman

V Praze dne 24. dubna

1901.

Prof. F. Wald Prof. B. Raýmanovi
přihlašuje přednášku k Sjezdu P. a. l.
28. IV. 1901.

Název přednášky: Příspěvky ke kritice panujících názorů
chemických.

15

V. Klášter 2 dne 28. Dubna 1901.

Slavnostní pan.
pan prof. Dr. B. Raýmanovi

prezidenta chem. univ. III. Společ. v. předsednictvím
v Praze.

Velikost pan. prezidenta!

Klasur si se čest. opovírně titul předsednictvím Věd. společnosti. Doficium 20 dne
16. ledna 1901 Dobrá Doba.

Příspěvky ke kritice panujících názorů chemických.

V Kladně dne 23. Dubna 1901.

5

Slavný pane
pane prof. Dr. B. Rayman

předavače chem. učeb. III. Sjezdu v. přirodovědy
v Praze.

Vážený pane předavče!

Kladu si za čest. zejména titul přednášky Vašimosti svým dopisem — ze dne
16. ledna 1901 dojáditi.

„Přispěly ke kritice paměťových názorů chemických.“

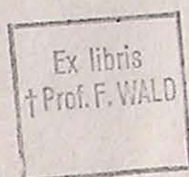
S úctou seřeknu

F. Waleš

Prof. F. Wald prof. B. Raymanovi
29. IV. 1901. W. odvolává přihlášku
přednášky na Sjezdu P. a l.

V Kladně dne 29. Dubna 1901.

prof. Raymann

Velebný pane profesore!

Přijměte můj vzkaz za námluvu, již kánonem
přihlášku moji přednášku na sjezdu způsobilou
bylo. Část jsem předložil též v setce matema-
tické, sepsal však z korespondence s panem prof.
Strouhálem, že pro nároč. přednášce bráti jest
některý sjezdový dohled, a že tedy vyvíjena jest každé
přednášce doba 30 minut, již tedy se souhlasem
celé setce lze předložit. Pochopuji že na sjezdu
nemohu je býti jinak, sám se však takovému
obmezení podiviti nemohu, neboť idee - bytost
u nás neoblibena - nedají se přileti slohem delega-
mům. Prosím tedy, abyste moji přihlášku v setce
chemické pokládali za odvolanou, stejně jak odvolal jsem
ji v setce matematické. Hezká leč, když víte
mi slušnu všířiti chci, budu k tomu nuti přibýti
jinde.

S velikou úctou

F. Wald

V Kladně dne 29. Dubna 1901.

prof. Raymann

Ex libris
† Prof. F. WALD

Vešlejší pane profesore!

Přijímám s velikou radou vaši návštěvu, již jsem očekával
příhodně. Můj křesťanský náhled na vědu a její
význam. Části jsou přetvořeny a velmi malou
části. Když jsem přetvořil část v sekci matema-
tické, zejména v korespondenci s panem prof.
Strouhalou, se pro něho přetvořil část pro
něj sjezdový výhled, a to tedy, zejména pro každé
přetvořené části 10 minut, již tedy se souhlasem
celé sekce by přetvořily. Pochopuji že na sjezd
nemohu je být jinak, sám se však takovému
obmezení podříditi nemohu, neboť vše-
obecně u nás neoblibeno - raději se přiléhá slohem delším
nevyjím. Proč tedy, abyste mými přetvořeními a sekci
chemické přetvořil na dovolanou, stejně jako dovolají
ji v sekci matematice? Než tak, když vůbec
mi slouží v práci chci, budu kterou nepřetvořím
jinde.

S velikou úctou

F. Wald

B. Rayman

Ch. L. Nr. 15/20.

195

8th 11

Partem:

... Veleá ~~veleá~~ chemická stratiła nprostred
vnu teoretickyh fines nnuv, živo
pac'ovon dal vědecky podklad odvetvum
techniky i mediciny i te rechemie, a
živo spivovie

Partem nre o literon:

Hemuse celui, qui porte en soi
un dieu, un ideal de la beauté
et qui lui doit: ideal de l'art,
ideal de la science,
ideal de la patrie
ideal des vertus de

l'Evangile!
Passion du travail et l'amour
de l'humanité.

BESEDA. Čas 11. října 1940.

Bohuslav Raýman. I
Napsal dr. Em. Rádl.

Bohuslav Raýman byl exponovanou osobností v naší přírodovědě; kolem něho se družily a od něho odrážely snahy našich vědců, a když teď odešel na věčnost, odchází s ním jedna kapitola našich dějin vědeckých. Odchází? Minula už dávno a žije jen ve vzpomínkách několika mohykánů a mladších bojovníků. Stojí za to pohlédnouti za tímto obdobím, jehož význačným zástupcem byl zvěčnělý. Přemýšlival jsem o něm často — hle, jakým jsem jej poznal.

Byl generálním sekretářem akademie, měl velký vliv na universitě a dříve i na technice, byl redaktorem dvou časopisů a byl veřejným mluvčím velké skupiny našich přírodovědců. „Věda“ sama mu tohoto postavení nedobyla, jako zřídka ho dobývá: Raýman nebyl ani učencem věřícím jen v lahvičky a vodičky, ani hlavou toužící za všeobecností, protože měl málo naivnosti k takovému způsobu života; byl víc, byl učencem-politikem, který vědu takovou nebo onakou bral jako produkty jiných lidí, svých podřízených, svých přátel a nepřátel, produkty, které jest jemu ovládati. Tato nálada myslí určovala jej předem pro vůdčí postavení, tím spíše, že Raýman se k svému názoru otevřeně znal, věděl, že má moc a směle jí užíval. Byl vůbec velmi otevřeným mužem.

Nezáleží na podrobnostech, jak svého vlivu užíval; nezasvěcenému (jakým jsem já) těžko rozhodovat o všelijakých chválách a hanách. Uvedu však příklad, jak v důsledcích svého názoru o vědě se di-

val na universitní poměry. Říkal, že nemá rád docentů bez vlastního jmění — a neměl jich rád. Když jsem jeho ostrá slova, vztahující se k tomu ještě na konkrétní případ, uslyšel, zdála se mi brutální — dnes soudím jinak, a třeba by moje odůvodnění nebylo Raýmanovým, prakticky vyjdou na totéž. Vložím věc zkrátka. Slovo věda a universita užívá se dnes záměnou; mimo vysoké školy přírodovědy (uznávané) takřka není. Jsou ovšem také akademie, ale ty jsou beztoho jen filiálkami universit. Že jest možná zcela jiná věda než universitní, že byla dříve věda vedle universit, nad nimi a proti nim a že jistě zas bude, toho jest si dnes málokdo vědom. Nuže, ať soudí o universitní kdo chce jak chce (já si jí vážím čím dále tím méně), dnes jest jedinou „vědou“ a má-li se udržovati při životě, musí v ní býti opposice, boj, tření různorodých individualit. Jako všude jinde bude to zajisté i zde v praxi boj mladých proti starým, boj docenta proti názorům profesorovým. Když ale „kariéra vědecká“ — jaké to ošklivé sdružení slov! — chodívá dnes po stupních asistent — docent — profesor, jaká pak je tu možná oposice, jaká individualita, jaká neodvislost názorů, když asistent a docent bývají živobytím závislí na nějakém „šéfovi“?

Takto v podstatě soudil také Raýman (ačkoli by se byl vyjádřil docela jinak) a dle toho také jednal: strpěl u sebe lidi buďto slepě oddané a vskutku podřízené v tom i onom smyslu slova, aneb lidi neodvislé, ať byli jinak třeba i mělcí. Podřízené chránil, lidi s vlastní hlavou respektoval (jestli se s nimi nesrazil), před lidmi s cizí hlavou se zrovna třásl ošklivostí. Jeho politické a panské pojetí vědy souviselo s velikou jeho nechtí k debátování. Žil, pravda, některý čas skoro v samých polemikách, ale dostával se do nich jaksi maní a byl od

Myslím, že červeně psal Raýman.

Dr. Rádl revizor asi 1940. Rok hravně třpěl
a napsal Raýman knihu oddělenou od politických
otek pro vlastní ch. — Změnil názory.

F. W. j. 15/3. 55.

Myšlím, že seveří patřil kacířům.

U Ráda revíru asi 1940. Rok hrozné trápení
a napřel bránu knihou oddělenou od polívaných
otcům pro vlastních. - Změnil názory. F. W. j. 15. 3. 55.

Bohuslav Raýman. I
Napsal dr. Em. Rádl.

Bohuslav Raýman byl exponovanou osobností v naší přírodovědě; kolem něho se družily a od něho odrážely snahy našich vědců, a když teď odešel na věčnost, odchází s ním jedna kapitola našich dějin vědeckých. Odchází? Minula už dávno a žije jen ve vzpomínkách několika mohykánů a mladších bojovníků. Stojí za to pohlédnouti za tímto obdobím, jehož význačným zástupcem byl zvěčnělý. Přemýšlival jsem o něm často — hle, jakým jsem jej poznal.

Byl generálním sekretářem akademie, měl velký vliv na universitě a dříve i na technice, byl redaktorem dvou časopisů a byl veřejným mluvčím velké skupiny našich přírodovědců. „Věda“ sama mu tohoto postavení nedobyla, jako zřídka ho dobývá: Raýman nebyl ani učencem věřícím jen v lahvičky a vodičky, ani hlavou toužící za všeobecností, protože měl málo naivnosti k takovému způsobu života; byl víc, byl učencem-politikem, který vědu takovou nebo onakou bral jako produkty jiných lidí, svých podřízených, svých přátel a nepřátel, produkty, které jest jemu ovládati. Tato nálada mysli určovala jej předem pro vůdčí postavení, tím spíše, že Raýman se k svému názoru otevřeně znal, věděl, že má moc a směle jí užíval. Byl vůbec velmi otevřeným mužem.

Nezáleží na podrobnostech, jak svého vlivu užíval; nezasvěcenému (jakým jsem já) těžko rozhodovat o všelijakých chválách a hanách. Uvedu však příklad, jak v důsledcích svého názoru o vědě se dí-

val na universitní poměry. Říkal, že nemá rád docentů bez vlastního jmění — a neměl jich rád. Když jsem jeho ostrá slova, vztahující se k tomu ještě na konkrétní případ, uslyšel, zdála se mi brutální — dnes soudím jinak, a třebaš by moje odůvodnění nebylo Raýmanovým, prakticky vyjdou na totéž. Vyložím věc zkrátka. Slovo věda a universita užívá se dnes záměnou; mimo vysoké školy přírodovědy (uznávané) takřka není. Jsou ovšem také akademie, ale ty jsou beztoho jen filiálkami universit. Že jest možná zcela jiná věda než universitní, že byla dříve věda vedle universit, nad nimi a proti nim a že jistě zas bude, toho jest si dnes málokdo vědom. Nuže, ať soudí o universitní kdo chce jak chce (já si jí vážím čím dále tím méně), dnes jest jedinou „vědou“ a má-li se udržovati při životě, musí v ní býti opposice, boj, tření různorodých individualit. Jako všude jinde bude to zajisté i zde v praxi boj mladých proti starým, boj docenta proti názorům profesorovým. Když ale „kariéra vědecká“ — jaké to ošklivé sdružení slov! — chodívá dnes po stupních asistent — docent — profesor, jaká pak je tu možná oposice, jaká individualita, jaká neodvislost názorů, když asistent a docent bývají živobytím závislí na nějakém „šéfovi“?

Takto v podstatě soudil také Raýman (ačkoli by se byl vyjádřil docela jinak) a dle toho také jednal: strpěl u sebe lidi buďto slepě oddané a v skutku podřízené v tom i onom smyslu slova, aneb lidi neodvislé, ať byli jinak třebaš i mělcí. Podřízené chránil, lidi s vlastní hlavou respektoval (jestli se s nimi nesrazil), před lidmi s cizí hlavou se zroyna trásl ošklivostí. Jeho politické a panské pojetí vědy souviselo s velikou jeho nechtutí k debátování. Žil, pravda, některý čas skoro v samých polemikách, ale dostával se do nich jaksi maní a byl od

Říkal, že nemá rád do-
— a neměl jich rád. Když
ztahující se k tomu ještě
el, zdála se mi brutální —
as by moje odůvodnění ne-
cky vyjdou na totéž. Vy-
ředa a universita u-
imo vysoké školy přírodo-
ení. Jsou ovšem také aka-
o jen filiálkami universit.
věda než universitní, že
iversit, nad nimi a proti
toho jest si dnes málokdo
universitní kdo chce jak
dále tím méně), dnes jest
se udržovati při životě,
boj, tření různorodých in-
de bude to zajisté i zde
starým, boj docenta proti
lyž ale „kariéra vědecká“
ní slov! — chodívá dnes
docent — profesor, jaká
jaká individualita, jaká
asistent a docent bývají
ém „šéfovi“?
dídal také Raýman (ačkoli
jinak) a dle toho také
i buďto slepě oddané a
onom smyslu slova, aneb
ak třeba i mělo. Podří-
hlavou respektoval (jestli
lidmi s cizí hlavou se
ho politické a panské po-
kou jeho nechutí k deba-
čas skoro v samých po-
do nich jaksi maní a byl

z nich jistě nešťasten: polemika mezi sobě rovnými
zdála se mu jakoby nepatřičnou hádkou a odboj lidí
společensky níže postavených ho urážel.

Ze spisů Masarykových ozývá se častý protest
proti víře v tak zvaný zdravý instinkt národa, spo-
lečnosti, jednotlivců. Raýman patřil ke zbytkům té
generace české, která vše stavěla na zdravý pud.
Ve všech otázkách, literárních, vědeckých i správ-
ních Raýman jen a jediné spoléhal na svůj instinkt.
Nepromýšlel problémů, jen s donucením odůvodňo-
val sobě a jiným své zásady vědecké a jejich prak-
tické důsledky; vše mu bylo jaksi hned samozřej-
mo. Jeho známé články v Živě nesou tohoto nazí-
rání zřetelnou stopu: jsou psány od srdce, bystře a
zajímavě, čtenář lehce jim porozumí, ale, přečte-li
pozorně dva, tři, sledá kolísavost principů, nedo-
statek důsledků, často jen povídání z patra, podáva-
né bez patrné vážné příčiny a bez cíle zřetelně for-
mulovaného. Býti si vědom příčin a následků, pra-
covati methodicky a dle programu jakoby mu už
bylo násilím na osobní volnosti, jakoby bylo nepří-
rozeností a přetvářkou. Proto také jeho názory, kri-
tiky a útoky vycházely přechoasto naprázdno: prude
útočil na Zengrovu theorie (a právem), ale nenamá-
hal se jejich rozbořem ani veřejnou agitací proti
nim. Huboval na časopisy, že nedbajíce informací
našich odborníků, přinášejí špatné zprávy, ale ani
svého vlivu na nápravu neužil, ani sám systema-
tičtěji neinformoval. Tím se stalo, že se jeho útoky
braly za osobní, třebaš přechoasto byly velice odů-
vedněny.

Napsal na př.: „My pro přírodovědce o to pro-
síme a sice v zájmu vlasteneckém i universitním,
nechte nás dělat co za dobré uznáme, a učte národ
od základů, věci elementární, vy, kteří jste k tomu

povolání, profesori středních i učitelé měšťanských
škol. Vy pak, páni učitelé, učte děti těm základům,
jen pro bůh nepište články a knihy přírodovědecké!
Všichni pak mnoho, velmi mnoho studujme, my
kulháme, věřte, velmi daleko za Evropou...“ (Živa
1904 str. 178.) Jsou to pozoruhodná slova zajisté,
ale narážkou na učitele zbytečně vážný ton porušen.
A víte, jak se tam narážka dostala? Nikoli ze vše-
obecných úvah, nýbrž jen proto, že následující člá-
nek náhodou obsahuje ostrou kritiku bezvýznam-
ného spisu jednoho učitele.

Víra v instinktivnost, v bezprostřednost jednání
budila v Raýmanovi antipathie k lidem, kteří na-
opak přáli rozumu a programovosti. Proto se mu
nelíbily snahy Masarykovy, jako se nelíbily z téhož
důvodu starší generaci vůbec, proto bojoval proti
„neplodnému“ theoretisování, proto nemiloval absti-
nenty a estétů. Zdravý život, přátelské schůzky
s veselými druhy, praktičnost a obratnost mu impo-
novaly; více než rozum rozhodovaly u něho sym-
pathie a antipathie. Zatím víra v jeho ideál mizela
a mizela, narostli noví lidé a kult rozumu se roz-
mohl tak přílišně, že málokdo as pochopí, z jak pří-
rozených pramenů povaha Raýmana vyšla.

Zdravý pud často vedl Raýmana dobře a jeho
úsudky o osobách na něm založené bývaly pozoruhodné;
přílišná důvěra v instinkt připravila mu však těžkou porážku.
Vysmál se jakémus tvrzení jednoho protivníka, které uvedl dle dojmu, jaký naň
učinilo; ukázalo se, že je uvedl nesprávně, že pro-
tivníka vůbec falešně ocenil, byl veřejně usvědčen
z nepravdy, a to bylo příliš krutou ranou pro jeho
hrdost. Tehdy ostatně jsem si poprvé uvědomil, že
s ním sympatisuji.

„nemiloval abstinenty“ - byl alkoholik
V Živě jsou zastaralá místa pramá
v all. ob. spisech (viz knihy z mag.
Prof. F.W.)

F.W. jinn. 20.V.60

BESEDA.

Bohuslav Raýman. II.

Napsal dr. Ěm. Rádl.

II.

Vrozená hrdost vedla Raýmana k tomu, že se s největší ochotou a slepě exponoval za jiné, háje před veřejností jejich názorů, jakoby byly jeho. Z toho pošly nepřijemnosti jak pro něho, tak pro Živu, jím redigovanou. Jako nikde, ani v Živě Raýman se neřídil přesně formulovaným programem. Popularisoval v ní „vědu“ a slovem tím rozuměl nauky, jež se právě přednášejí na universitách; horlil pro „fakta“, pro exaktnost, pro svědomitou práci laboratorní. Ale tato zásada, pro kterou se tolik bil, nebyla vlastně jeho zásadou. Raýman sám tíhl k jiskřivému přednesu zajímavých všeobecností, rád by byl čtenáře a posluchače udivil něčím velkolepým, smělým, geniálním. Jestliže on se smál filosofii, měl pro to de facto jiné důvody, než jaké uváděti jej nutil sběh okolností. Filosof mu byl školometem, chudákem, odsouzeným k živoření za mízerný plat, kdežto on si maloval v duchu inženýry, stavící velkolepé mosty, průmyslníky, řídící ohromné továrny, vynálezce, kteří oslnili svět epochálními objevy. Tehdy, když Raýman počal se zabývatí vědou, věřilo se, že tak zvaná „exaktní věda“ to jest, kde se nacházejí takoví smělí inženýři, objevitelé a dobyvatelé světa, a tak se stalo, že Raýman, jehož skutečným ideálem byl praktický člověk, ředitel továrny, bankéř, podnikatel, vyčerpával své síly obhajováním všelijakého nímraní vědeckého. „Fakta“, ve kterých jeho touhy a jeho fantasie viděly dobývání světa, skutečnost mu rozdrobila na

bezvýznamné kutění lidí, kolem kterého směly život přeletět, ani pohledem o ně nezavadiv.

Tak se stalo také, že z exaktnosti, t. j. z přesnosti, nutné při složitosti velkých podniků, skutečnost mu udělala pedantickou akurátnost, podle které pak, proti Raýmanovým ideálům, proti jeho vlastní lepší přirozenosti Živa měřila hodnotu spisů. Takováto „fakta“ a takováto „přesnost“ stala se na konec jediným vysloveným heslem Živy. Když přišli kritikové a ukazovali, že ten onen spis těch vlastností nemá, Raýman z přátelské ochoty dal kritikám ve svém listě místa, nedbaje, že on by měl dbáti zásady, že minima non curat praetor. Dostala-li se však jednou nějaká věc do jeho listu, bez výhrady za ni ručil a bránil jí jako svou.

Uvedu jeden případ z vlastních zkušeností, jak Raýman dovedl směle za cizí činy nésti zodpovědnost. Když umřel přírozpytec Thon, bylo o něm psáno způsobem, který se mi nelíbil. Jsou totiž v Praze společnosti, které si někoho zamílují a mají za svatou povinnost dělat mu v novinách všeho druhu reklamu; tehdy tak psali o Thonovi. Napsal jsem svůj úsudek o něm a poslal do Živy. Raýmanovi se můj článek nezdál (ostatně soudil jako já a viděl do zákulisí lépe než já), ale přece jej aspoň z části otiskl (hospodařil s dodanými články velmi po domácku). Nastal ovšem povyk proti mně; pozorná konkurence toho využila a vrhla se na Živu. Raýman se ani tehdy, ani v analogických případech jiných nebránil, nic nevysvětloval, nic se neomlouval ani veřejně ani přede mnou, byť jej útoky uváděly do nesnázi duševních sebe větších. Vydržel, jakoby on to byl, který věc spískal. Kdo pozoruje veřejný život bez stranického zájmu, uvidí, jak málo je osob, které se takto směle exponovat dove-

lidi, kolem kterého smělý žil-
dem o ně nezavadiv.
že z exaktnosti, t. j. z přes-
nosti velkých podniků, skuteč-
ntickou akurátnost, podle kte-
vým ideálům, proti jeho vlast-
Živa měřila hodnotu spisů. Ta-
kováté „přesnost“ stala se na-
eným heslem Živy. Když přišli
že ten onen spis těch vlast-
z přátelské ochoty dal kriti-
mista, nedbaje, že on by měl
ima non curat praetor. Dosta-
nějaká věc do jeho listu, bez
bránil jí jako svou.
ad z vlastních zkušeností, jak
e za cizí činy nésti zodpověd-
ozpytec Thon, bylo o něm psá-
e mi nelíbil. Jsou totiž v Pra-
si někoho zamflují a mají za-
t mu v novinách všeho druhu
psali o Thonovi. Napsal jsem
poslal do Živy. Raýmanovi se
statně soudil jako já a viděl
á), ale přece jej aspoň z části
edanými články velmi po do-
a povyk proti mně; pozorná
ila a vrhla se na Živu. Raý-
ní v analogických případech
evysvětloval, nic se neomlou-
ede mnou, byt' jej útoky uvá-
vních sebe větších. Vydržel,
rý věc spískal. Kdo pozoruje
ranického zájmu, uvidí, jak
tako směle exponovat dove-

dou a vezmou na sebe výtčky a útoky a rány, kte-
ré příliš často patří jinam. A přece by se společnost
rozpadla v chaos, kdyby jí takovéto charaktery
nedržely.

*

Známo, že se Raýman nejvíce exponoval veřej-
ně v boji proti Maršovi a mnozí mu měli tento boj
ve zlé. Nechtěje ohřívát odbytých věcí, zmíním se
o boji jen pokud jest třeba, abych vystihl postavení
Raýmanovo. Mareš vystupoval s názory jinými, než
jaké měli ostatní odborníci, jemu vědecky blízcí. Po
mém soudu jest v takovém případě čestnou povin-
ností těch, kteří reprezentují jiné přesvědčení, aby
za svoji osobu a veřejně zaujali k novému
učení stanovisko. Kde není vědomí této povinnosti,
tam nutně nastane pokoutní šuškáni, klepy, zkrátka
nečestnost. Filosofický spis — každý vědecký spis
jest filosofický — jest jakýms rytířským vyzváním
k turnaji; kdo se na vyzvání neozve, může býti sice
jinak hrdinou sebe větším, ale nemá práva nikdy a
nikde, ani v soukromí ani před žáky ani ve veřej-
nosti o spisu, o otázkách v něm řešených autorita-
tivně mluvit. Opět a opět jsem o věci přemýšlel, a
ať soudí kdo chce jak chce, já věřím, že kdo tohoto
pravidla necítí, neví co se sluší a patří. Na Maršovo
vyzvání Raýman se k turnaji přihlásil, aby bojoval
a nejen za barvu svoji... Boj nevedl dobře; dělal
si úlohu příliš lehkou: nestudoval Marše, nehleděl
ani své názory po jati a podati dosti vyhráněně, a
proto by byl podlehl, ať měl ať neměl pravdu. Ostat-
ně, výsledkem se pravda neměří: cíle Maršovy byly
zajisté ideálnější, modernější, sympatičtější, ale i
Raýman měl svoji pravdu, a rád bych toho nad jeho
hrobem vzpomněl. Turgeněv líčí kdesi muže poslou-
chajícího jakous tuze učenou, jemnou, filosofickou

rozpravku. Je mu to strašně hloupé a myslí si něco
jako: Eh, zmlátil bych tě, ale nahlas řekne útlým
hláskem: Ano, zajisté, to jest otázka. Takové neží-
vé, příliš theoretické diskusse byly u nás jeden čas
zvykem, vlivem polemik Masarykových proti ne-
ujasněnosti starší doby a snad i z jiných příčin.

Také Mareš po mém soudu podlehl tomuto tuze
intelektuálnímu, tuze abstraktnímu proudu a svým
bojem pro filosofii jej posiloval. Že Masaryk sám
instinktivnosti se nevzdával, je pravda; ale to se
často přehlíželo a o Maršovi myslili, zdá se, mnozí,
že jest svým tendencemi přívržencem Masaryko-
vým, a byli asi překvapeni, když Masaryk odmítl
jeho knihu v zásadě podobně jako Raýman. Raýman
totiž nebyl z těch, kteří řeknou v hořením případě
„to jest otázka“, nýbrž, jak byl ctitelem bezpro-
střednosti a robustnosti, vykřikl hodně hřmotně své
„zmlátil bych tě“, t. j. zamítl Maršovo učení
nehledanými příklady a hrubou formou; proti Maršově
knižnosti, proti jeho prezírání plastičnosti detailu,
proti jeho přílišné vážnosti stavěl chválu „posi-
tivní práce“, „faktů“ a zúmyslnou lehkomyšlnost
ve formě podání. Nepřesností výtek ubližoval Mar-
šovi a odpykal svoje nedostatečně hluboko založe-
né polemisování tím, že odesel poražen z bojiště —
jak při porážkách bývá, poražen více než zasluhoval.

Od té doby vliv Raýmanův klesal a klesal, a tu
se teprv ukázalo, čím byl směru jím představované-
mu. Kdo zachytil prapor, který vypadl jemu z ruky?
Teď Raýman odesel na vždy a vzal, zdá se, svůj
prapor s sebou. Už dávno se uvolňovalo pole pro ty
idee, proti kterým zvěčnělý stával, a teď jest docela
volné. V ustoupení Raýmanové viděly se červánky
jiných, lepších dob české přírodovědy, a snad jsou
ještě dnes, kdo tak věří. Blah, kdo věří!